

Varga Ildikó
(1937–2018)

Ő is elment. 81. életévében, súlyos betegségével folytatott küzdelem után, 2018. március 10-én elhunyt Varga Ildikó, a Könyvtári Intézet ny. főtanácsos tudományos kutatója.

Meghatározó egyénisége volt a feldolgozó könyvtárosok táborának. Munkásságának középpontjában a katalogizálással kapcsolatos módszertani és oktatási tevékenység állt. Méltán nevezhetjük a formai feltárás egyik „nagyasszonyának”.

Varga Ildikó 1937. július 16-án született a Sopron megyei (ma Vas megyéhez tartozó) Bük községben, MÁV-tisztviselői családban. Általános és középiskolai tanulmányait az Alföldön, Mezőtúron végezte. Az érettségi után, 1956-tól 1960-ig a mezőtúri városi könyvtárban dolgozott segédkönyvtárosként. 1959-ben kezdte meg tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karának magyar–könyvtár szakán, ahol 1965-ben szerzett magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és könyvtárosi oklevelet.

1970 májusában az MTA Izotóp Intézetének Tájékoztatási Csoportjában vállalt munkát: az Izotóptechnika c. folyóirat szerkesztése mellett a csoporthoz tartozó könyvtárban katalógusszerkesztői feladatokat is kapott. 1970. december 1-jén, az OSZK-ban térhetett vissza teljesen eredeti foglalkozásához: először helyettesként, majd kinevezett könyvtárosként alkalmazta őt a könyvtár a Könyvek Központi Katalógusánál, ahol nemcsak a gyakorlati munkában, de a katalógus házi szabályzatának kidolgozásában is részt vett.

Az ott töltött hét esztendő után, 1977-ben kérte át őt a Könyvtártudományi és Módszertani Központ.

Az 1970–1980-as évek a könyvtári katalogizálás megújításával teltek: ekkor tértünk át az „ISBD”-nek nevezett, új nemzetközi katalogizálási szabályrendszer alkalmazására. Bevezetésének előkészítéséhez, a könyvtárak felkészítéséhez, a formai feltárás átalakításának módszertani irányításához, az új szabályok oktatásához rátermett, elméleti és gyakorlati ismeretekkel is rendelkező munkatársra volt szükség, és a KMK Varga Ildikóban megtalálta a megfelelő embert. Ildikó a megelőlegezett bizalomnak az évek során maximálisan megfelelt.

1977. április 1-jével került át az OSZK-ból a KMK Könyvtártechnológiai Osztályára, rögtön a „mélyvízbe”: az év nyarán országos tanácskozásra került sor a könyvek bibliográfiai leírásának szabályzattervezetéről, amelynek szervezésében a KMK részéről ő vett részt.

1977 nyarától kezdve 1983-ig tartott az a program, amelyben a KMK lefordította és közreadta az IFLA által kiadott katalogizálási útmutatókat, a kiadványsorozatot Ildikó gondozta. Ezzel párhuzamosan elkezdődött az ún. nem hagyományos dokumentumok ISBD-alapú leírását tárgyaló útmutatók kidolgozása. Ildikó nemcsak az irányítója volt a munkálatoknak, hanem az útmutatók kidolgozásából is kivette a részét: az ő

munkájaként készült el a mozgóképek, a hangfelvételek és az állóképek bibliográfiai leírásának útmutatója. A hangfelvételek útmutatóját angolul is kiadta a KMK, és 1981-ben az AIBM budapesti konferenciája elé terjesztette, sőt: egy külföldi egyetem könyvtárosi fakultása kötelező tananyagá tette hallgatói számára.

A formai feltárás és katalógusszerkesztés segítéséhez a Könyvtáros c. folyóiratban Ildikó négyrészes cikket írt „Mi legyen a katalógusokkal” címmel 1981-ben, „A leíró katalógusok továbbépítése” címmel útmutatója jelent meg 1982-ben, valamint több gyakorlati segédletet is összeállított (pl. a római katolikus egyház latin szertartású liturgikus műveinek egységesített címéről, a személynevek változatairól készítendő utalókról.). Ő szerkesztette-gondozta az IFLA által kiadott „Names of persons” magyar kiadását is.

Az új szabályoknak a könyvtárak katalógusépítési munkájára gyakorolt hatásáról az illetékesek (az OSZK, a KMK, az MKE) értekezleteket, tanácskozásokat is szerveztek. Ezek közül az elsősége miatt kiemelkedő szerepe volt az 1981 szeptemberében Kecskeméten tartott tanácskozásnak, amelyen Varga Ildikó „Az új bibliográfiai (katalogizálási) szabványokról és alkalmazásukról” címmel tartott előadást.

Az 1990-es évek második felében, a Magyar Szabványügyi Hivatal átalakulása következtében megváltozott a könyvtári szabványok készítésének rendje: a szakma által újonnan létrehozott szabványosítási bizottság támogatására, a szakmai szabályzatok készítésének koordinálására Könyvtári Szabványosítási Irodát létesített az OSZK, a KMK keretében, amelynek a vezetője Varga Ildikó lett.

Ezzel összefüggésben szervezte meg a KMK 1997-ben a „Feldolgozók fóruma” c. országos szakmai megbeszélést, ahol egyebek mellett a könyvtári szabványosítás időszerű kérdéseiről is szó esett.

A szabályzatok és útmutatók gondozása, valamint a szabványosításban való szakértői részvétel mellett kiemelkedően fontos feladat volt a hazai gyakorló és leendő könyvtárosok felkészítése a feldolgozó munka megváltozására. A KMK által szervezett továbbképző tanfolyamok központi szereplője lett Varga Ildikó, akinek a könyvtárosok megszámlálhatatlan sokasága vált a tanítványává e tanfolyamok, majd a középfokú könyvtárosképzés, valamint az 1990-es évek elejétől kezdve a Kossuth Lajos Tudományegyetemnek az OSZK-ban szervezett humán informatikai kihelyezett levelező tagozatán (utóbb két tanévben Debrecenben a KLTE Matematikai és Informatikai Intézete által átvett tagozaton), továbbá az Eötvös József Főiskola budapesti kihelyezett tagozatán folyó képzés keretében.

A tanfolyamok tankönyvet és segédanyagokat is igényeltek. Ildikó szerkesztésében, illetve összeállításában példatárak és feladatgyűjtemények jelentek meg a katalogizálás oktatásához, illetve „Az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés füzetei” c. sorozatban a Könyvtári Intézet 2001-ben közreadta „A formai feltárás alapjai” c. tankönyvét.

Varga Ildikó közben, az 1980–1990-es években az országot is járta: a szakfelügyeleti vizsgálatok, továbbképzések és konferenciák, valamint a vidéki kiszállások alkalmával folytatott konzultációk, tanácsadó és oktató tevékenység révén meghatározó alakjává vált a könyvtárak katalogizálási-katalógusszerkesztési munkájának.

Kiemelkedő szakmai tevékenységét 1990-ben Szabó Ervin-émmel ismerték el.

2002-ben vonult nyugdíjba, de oktató tevékenységét még több éven át folytatta.

Kedves egyéniségét, okos tanácsait már egy ideje nélkülözzük, és immár őt magát is elvesztettük. Emlékét megőrizzük.

Rácz Ágnes

Elhunyt Kondor Imréné (Ziegler Éva)

(1930. április 24. – 2018. március 11.)

Kondor Éva nagyszerű volt: éles, villámgyors gondolkodás, széles műveltség, humor jellemezte. Tudott szenvedélyes és öntörvényű lenni, mint az igaz emberek, hisz számára annak megvédése, amit kigondolt, létszükséglet volt, nem váltogatható „harisnya”. Szenvedett a szabályragó figuráktól, a fűrészpör-stílustól, amely pedig („aktív”) életében inkább szabály, mint kivétel volt.

A bölcsészkar elvégzése után szakmai pályáját a Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárában (BMEK) kezdte. Itt ismerte meg leendő (második) férjét, a filozófus-politikus-könyvtárigazgató Kondor Imrét (1911–1990). Ragyogó párt alkottak: aki szerencsés ember megfordult otthonukban, elámult kiérlett világlátásukon. Éva zsidó családi háttérből hozott európai liberalizmusa és férjének népi származásán (apja kovácsmesterként dolgozott) alapuló, Szókratésszel dúsított életbölcseisége olyan szervesen fonódtak egymásba, tetézve irdatlan, ám szervesült műveltséggel, mintha soha nem lett volna e hazában (az oly káros) ún. népi – urbánus ellentét.

1956 után Kondor „bukott”, miután – politikai nyomásra – maga kért fegyelmet maga ellen. A rendszer megpróbálta eltáposni, de volt kollégái kitarítottak mellette: titokban havonta gyűjtöttek számára. 1958-tól már az Országos Pedagógiai Könyvtárban dolgozott, onnan ment nyugdíjba 1976-ban a tudományos osztály vezetőjeként. Kondor 1957. novemberi elbocsátása után Éva is otthagya a BME Könyvtárát, és az orvostudományi könyvtárban helyezkedett el. 1963-ban házasodtak össze, fiuk 1964-ben születtek.

1958-ban a nemzeti könyvtár szakmai vezetését *Sebestyén Géza* vette át főigazgató-helyettesként – a főigazgató a korábbi oktatási miniszterhelyettes, *Jóború Magda* lett –, így jöhettek az OSZK-ba a szakmai szlengben divó elnevezés szerint a „Sebestyén-hölgyek”: *Fügedi Péterné, Kondor Imréné* és *Szilvassy Zoltánné*. Közülük Éva a Könyvtártudományi és Módszertani Központot erősítette a hetvenes évek közepéig, a legendássá vált, *Papp István* vezette korszakban. Dolgozott a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban, majd a Tudományos és Szakkönyvtárak Módszertani Osztályán *Bereczky László, Horváth Tibor, Sárdy Péter* és mások társaságában. Ezután elfogadta a központi szolgáltatásokért felelős *Fügediné Péterné* főosztályvezető hívó szavát, s átvette az OSZK Könyvek Központi Katalógusának irányítását. Ha csinálni kell, akkor elsősorban javítani: talán így rekonstruálható az, amibe fejszjét vágta. Az osztályhoz csatolt, addigra elaggott *Országos Gyarapodási Jegyzék* (1961–1975) havi füzeteinek sem kumulációja, sem éves mutatója stb. nem volt, itt gyógyító sebészkes kellett. Az Országos Gyarapodási Jegyzék megszüntetésével egyidejűleg egy fontosnak ítélt szegmenset emelt ki, amely vonatkozásában viszont a teljes értékű könyvtári szolgáltatás mintáját tette közzé. Ez volt a *Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek* című országos gyarapodási jegyzék. Érdeemes hozzátenni, hogy kiváló segítőként mellette állt *Horváth Magda* (1914–2005), aki – számos korábbi nagyszerű tette mellett – ezért is külön dicshimnuszokat érdemelne.*

1984–1985 fordulóján, az OSZK Budai Várba költözésekor Éva végezte a központi katalógusok költöztetésének megszervezését. Érdeemes feljegyezni egyedülálló teljesítményét: úgy költöztette a milliós cédulavagyont, a sok ezer katalógusfiókot, hogy az egyik nap a Pollack Mihály téren becsomagolt cédulaanyag másnap az új vári katalógusszekrényben máris kereshető lett.

Több tucat publikációja mindig világos, célratörő szöveget jelentett. A nemzetközi konferenciákon Prágától Berlinig olyan emlékeket hagyott, amelyekből későbbi hazai látogatók is profitáltak. Éva adott instrukciót, kihez érdemes fordulni, ki az „emberszabású” lény az adott helyen. Amikor 1988-ban nyugdíjba vonult, megkapta a megérdemelt *Szabó Ervin-emlékérmét*, és ha netán erről kérdezték, szelíd mosollyal bizonyára csak azt kérdezte volna: És a férjem?!

Ezután kizárólag a családnak élt. Férjével „nyitott házat” tartottak fenn: a tisztességes emberek jövetelének örültek, okos mondani-valóval, mellbevágó felismerésekkel, derível látták el őket. Csodálatos stílusban beszéltek egymással: volt ebben szerelem, cirógató évődés, szellemi „ostorpatogatás”...

Éva őszinte barátja volt Kondor első házasságából származó fizikus fiainak, Imrének és Andrásnak, s mindvégig igaz anyaként, odaadó lelkesedéssel támogatta Ádám fiuk zeneszerzői ambícióit.

Idősebb korában az olvasás és a zene mellett a bridzs kötötte le, hisz ez társaságot jelentett: miközben hajdani kollégáival, barátai-val – Gerő Verával, Papp Istvánnal, Szücs Jenőnével – verték a „blattof”, értékelhették a világ folyását is. 88-ik születésnapja előtt ment el. Teljes életet élt: örömeik és küzdelmek, munkák és vívódások, csalódások és beteljesülések egyaránt alakították feledhetetlen egyéniségét.

Éva egyénisége ritka erős fényforrás volt: most már csak tiszta emléke világíthat bele hajdani tisztelői bánatába.

S. P.

* Ajánljuk figyelmükbe Kövendi Dénes klasszikus értékű búcsúztatóját a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2006. januári számában, és Horváth Magda rendhagyó életrajzát a Könyvtári Figyelő 2006. 1. számából.